

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Sidosyksiköiden ja asiakasomistajien yhteistyömahdollisuuden rajoittamisella ei saavuteta säästöjä. Sidosyksiköiden kunnille kohdentamat ja räätälöimät palvelut vastaavat usein kunta-asiakkaiden tarpeisiin tehokkaammin kuin yksityiselle sektorille kohdennetut palvelut. Kilpailua esitys ei välttämättä lisää ja saattaa heikentää kilpailua pienempien hankintayksiköiden haitaksi. Sinällään esityksen tavoitteiden takana olevat periaatteet ovat kannatettavia.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Korvaavan palvelu hankintaan kunnissa ei useinkaan ole käytettävissä riittävästi osaamis- ja aikaresursseja.

Myyjän markkinat tulevat näkymään kilpailutuksissa siten, että kaikille ei riitä palveluntarjoajia. Kriittiset IT- ja henkilöstöpalvelut uhkaavat jäädä ilman tekijöitä ja heikentävät merkittävästi kunnan suoriutumiskykyä lakisääteisissä tehtävissä.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Markkinakartoitus ja hankinnan huolellinen valmistelu kärsivät resurssien puuttuessa. Kustannukset uhkaavat nousta merkittävästi. Kustannukset nousevat myös odotettavissa olevan suuren kunta-asiakaskunnan kilpailuttaessa rajallista yksityistä palvelusektoria samanaikaisesti.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Emme näe säästöpotentiaalia kuntamme palveluntuotannossa sidosyksikköhankinnan siirtyessä yksityiselle palveluntuottajalle. Lisäksi pienemmän kunnan mahdollisuus hyödyntää sidosyksikköhankintana tehtäviä laajempia ostokokonaisuuksia heikentyy, mikä voi näkyä kustannusten kasvuna.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Yleistäminen on hankalaa ja riippuu paljon sidosyksikön/palvelun toimialasta. Myös sidosryhmähankinnan merkityksellisyys ja volyyymi hankintayksikön kannalta vaikuttaa asiaan. Vähimmäisomistusvaatimus vaikuttaa kuntien mahdollisuuksiin järjestää palvelut kuntien kannalta parhaalla mahdollisella tavalla juuri kuntien tarpeisiin perustuen. Vaatimus heikentää kuntien taloudellisia mahdollisuuksia suoritua tehtävistään.

Erilaisilla kunnilla on erilaiset resurssit, tarpeet ja mahdollisuudet palveluiden tuottamiseen. Siksi myös sidosyksiköiden hyödyntämisessä palveluiden tuottamisessa on suurta vaihtelua. Sidosyksiköiden kautta tuotetut tai hankitut palvelut ovat varsinkin pienemmille kunnille taloudellinen ja kestävä tapa järjestää palvelut yhdessä muiden kuntien kanssa. Kuten KKV:n selvityksessä on todettu, esitetyn 10 prosentin vähimmäisomistusosuuden seuraukset kohdistuisivat erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin. Lisäksi hallituksen esityksessä ei ilmene perusteita 10 prosentin vähimmäisomistusosuudelle.

Varsinkin pienillä maaseutukunnilla on oltava jatkossakin mahdollisimman laajasti vaihtoehtoja käytettävissä palvelutuotannon järjestämisessä.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Osa kunnista joutuu luopumaan sidosyksikköpalvelun hankinnasta taloudellisesti kestävämmän vähimmäisvaatimuksen takia.

Sidosyksiköiden toimintaan kohdistuva asiakaskato uhkaa sidosyksiköiden kannattavan yritystoiminnan mahdollisuuksia. Lyhyt siirtymäaika edelleen hankaloittaa sopeutustoimia.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

IT- ja tiedonhallintapalvelut jouduttaisiin järjestämään uudestaan. Kilpailutukset koskien laitteita ja palveluita vaativat sekä henkilö- että taloudellista resurssia. Samaan aikaan henkilöstöpalvelujen ja kirjanpito- ja palvelujen kilpailutuksen ja mahdollisten palvelujen siirtoprosessit edellyttävät riittäviä resursseja. Hankintarosaajaresurssien tarve kasvaa merkittävästi eikä osajia ole tarjolla.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Asian ennakkointi on lähes mahdotonta. Emme voi tässä vaiheessa ennustaa sidosyksiköiden tulevaisuutta ja omia mahdollisuuksiamme jatkaa yksikön yhteistyökumppanina.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Jos iso osa kuntia kilpailuttaa palveluja samanaikaisesti se ruuhkauttaa toimijat ja nostaa hintoja myyjän markkinat-periaatteen mukaisesti. Esitetyt siirtymäajat eivät riitä ja lisäävät riskiä toimintojen keskeytyksiin ym. suoriutumisongelmiin.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Sidosyksiköiden liiketoiminnan ja omistuspohjan uudelleen järjestelyt ja siihen liittyvät kuntien ratkaisut.

Kuntien palvelutarpeiden kartoitukset (ml. järjestelmät!) ja palvelujen kilpailutusten valmistelut ml. markkinavuoropuhelut.

Hankintapäätökset, sopimukset ja yhteistyötä edeltävä suunnittelu. Palvelujen siirto, käyttöönotto ja seurannan järjestäminen.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Velvoite kilpailutuksen uusimiseen yhden tarjouksen tapauksessa hankaloittaa hankintayksikön tilannetta useastakin näkökulmasta. Esimerkiksi huolto- ja rakennuspalveluiden tarjoajat ovat vähissä ajoittain alueellamme minkä takia tarvitessamme tekijää olemme joutuneet tyytymään yhteen tarjoukseen. Välttämättä useammat tarjouspyyntökierrokset eivät ole lisänneet tarjosten määrää mutta sen sijaan hintataso nousee uudelleen kilpailuttaessa.

Muut huomiot

-

Koivula-Niskanen Marja
Kangasniemen kunta